

Aan: Raad van State
Postbus 20019
2500 EA Den Haag

Van: Stichting Rotterdam Natuurlijk!

Datum: 13 december 2022, wijziging t.o.v. versie 9 december:
Pagina 9, punt 1: link naar rapport Rekenkamer over Woonvisie toegevoegd

Kenmerk: NL.IMRO.0599.BP1108Schiekadebl-va01 (Chw)

[Link naar KENNISGEVING BESTEMMINGSPLAN EN BESLUIT HOGERE WAARDEN WET GELUIDHINDER 'SCHIEKADEBLOK'](#)

[Link naar bestemmingsplan Schiekadeblok op Ruimtelijke plannen](#)

[Link naar besluit hogere waarden wet geluidhinder](#)

Geachte leden van de Raad van State,

Middels deze brief dringen wij, Stichting Rotterdam Natuurlijk!, ten eerste aan op vernietiging van het bestemmingsplan Schiekadeblok (hierna 'het bestemmingsplan'). Wij menen dat dit gerechtvaardigd is op basis van de volgende gronden. Alle 'links' naar URL's in de tekst verwijzen naar onderliggende onderbouwende of toelichtende documenten die op internet beschikbaar zijn. Samen met de bijlagen vormen zij het volledige dossier dat we inbrengen. Indien een link niet werkt dan horen wij dat graag en zullen wij het betreffende stuk apart digitaal toesturen.

Gronden voor vernietiging bestemmingsplan Schiekadeblok

A. Bestemmingsplan voldoet niet aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur

1. Het bestemmingsplan is voorgenomen, artikel 2:4 van de Algemene wet bestuursrecht. Dit blijkt uit de rol die de vereniging RCD speelt in alle planvorming in het RCD (XL) gebied. In deze vereniging [werken vastgoedbedrijven en ambtenaren](#) samen aan plannen zonder rekening te houden met andere belangen dan die van de initiatiefnemers. De overheid kan door deze samenwerking niet meer zonder vooropgezette mening te werk gaan.
2. Het bestemmingsplan voldoet niet aan het motiveringsbeginsel, artikel 3:47 van de Algemene wet bestuursrecht. Het bestemmingsplan is niet toetsbaar aan de omgevingsvisie die als referentie wordt gebruikt. In de omgevingsvisie staan geen toetsbare (lange termijn) doelen voor de kwaliteit van de leefomgeving. Er is geen MER uitgevoerd en milieueffecten zijn op of over de normen volgens berekeningen. Zonder toetsingsmogelijkheid aan concrete doelen voor de leefomgeving, mede toetsbaar aan de omgevingsvisie, voldoet dit bestemmingsplan niet aan het motiveringsbeginsel;
3. Het bestemmingsplan heeft de schijn van een détournement de procedure. Het is onduidelijk of en hoe het bestemmingsplan is afgestemd met de structuurvisie, en met welke reden er gebruik wordt gemaakt van de Chw en de gemeentelijke coördinatie-regeling. Wat is het nationale belang van Schiekadeblok? Waarom is dit bestemmingsplan een zgn.

‘postzegel’ geworden? Wat is de motivatie voor het plaatsen van snelheid boven zorgvuldigheid in een complex gebied als RCD? De belangen van de bewoners, zowel bestaande als toekomstige bewoners, worden mogelijk zeer ernstig geschaad. Ter illustratie: tijdens de zitting op 9 december 2022 waarin het bestemmingsplan RCD werd behandeld verweerde het bevoegd gezag zich tegen het later toevoegen van beroepsgronden. We verzoeken de Raad van State deze besluiten (Chw en coördinatie-regeling) voor het bestemmingsplan Schiekadeblok te toetsen op rechtmatigheid (exceptieve toets);

4. De Rotterdamse Rekenkamer heeft in [2018 in een rapport vastgesteld](#) dat er oneigenlijke politiek-bestuurlijke druk bestaat tussen politieke ambtsdragers (collegeleden, raadsleden en leden van gebiedscommissies, nu wijkraadsleden) en ambtenaren. De onveilige cultuur die in dit rapport wordt omschreven, op basis van een enquête onder 2.200 ambtenaren, is tot op heden niet aantoonbaar aangepakt of opgelost en de kans is groot dat de cultuur nog altijd voortduurt. Integriteit, vertrouwen en zelfreflectie zijn dan onwaarschijnlijk en dit maakt de gemeente blijvend vatbaar voor overtreding van de Algemene beginselen van behoorlijk bestuur. In 2019 lekte [een rapport van de Rekenkamer over Schiekadeblok](#) waaruit blijkt dat de cultuur op het Stadhuis gesloten, vooringenomen en eenzijdige belangen dient. Deze [recente brief aan de Rotterdamse raadsleden uit Hoek van Holland](#) bevestigt dat de situatie in 2022 niet is verbeterd;
5. Het college geeft inmiddels aan dat een duidelijk besluitvormingsmodel ontbreekt, getuige de [brief die wethouder Zeegers stuurt aan de raad](#) over het disfunctioneren van het huidige besluitvormingsmodel voor de ruimtelijke ordening en de noodzaak om tot een nieuw model te komen. Dit is een erkenning van de onhoudbaarheid van de onduidelijke besluitvorming waar ook dit bestemmingsplan een gevolg van is. Wij verzoeken u het bestemmingsplan Schiekadeblok te vernietigen zodat een nieuw bestemmingsplan volgens het nieuwe, nog te ontwikkelen besluitvormingsmodel tot stand kan komen. Wij zullen erop toezien dat het nieuwe besluitvormingsmodel de ABBB als uitgangspunt neemt.

B. Bestemmingsplan voldoet niet aan het Verdrag van Aarhus

1. Het bestemmingsplan heeft grote gevolgen voor milieu en de leefomgeving. Waarden voor luchtkwaliteit, waterkwaliteit, geluid, bezonning en externe veiligheid zijn op of over de WHO-advieswaarden en in gevallen ook op het randje van de EU-normen. Door deze significante gevolgen voor milieu en de gezonde fysieke leefomgeving is de overheid, onder andere op grond van haar ratificatie van het Verdrag van Aarhus, verplicht participatie te organiseren vanaf het moment dat alle opties nog open zijn. In het verdrag wordt op pagina 3 specifiek erkend dat toegang tot milieu-informatie en inspraak de kwaliteit en uitvoering verbeteren. Goede toegang tot milieu-informatie en inspraak door burgers is voor Schiekadeblok en heel RCD(XL) niet gebeurd. Dit heeft projectleider Kees van Oorschot persoonlijk bevestigd: er is alléén geïnformeerd. Niet alleen is hierdoor het bestemmingsplan van lage kwaliteit, er is ook geen draagvlak voor het bestemmingsplan;
2. Een vertaling van het [Verdrag van Aarhus is hier te downloaden](#). Participatie wordt geregeld door de afspraken die zijn vastgelegd in artikel 6, 7 en 8;
3. Een verdere specificatie van de participatie volgens het verdrag zijn [vastgelegd in Maastricht, zie deze bijlage op pagina 58](#).

C. Bestemmingsplan voldoet niet aan de klimaatwet en VN-klimaatverdrag

1. In artikel 2 van [de klimaatwet](#) is vastgelegd dat in 2050 de emissie van broeikasgassen op een niveau is dat 95% lager is dan in 1990. In artikel 3 is vastgelegd dat er maatregelen moeten worden getroffen om besparing op het energiegebruik te stimuleren. Hoogbouw

gebruikt [exorbitant veel energie tijdens productie, logistiek, bouw, onderhoud, gebruik en sloop](#). Dit enorme energiegebruik, gemiddeld 142% hoger dan stedelijke dichtheden met laagbouw, is in strijd met artikel 3.2a van de klimaatwet en de ambities in artikel 2 raken verder uit beeld. Hoogbouw is ook niet energieneutraal te maken als het niet energieneutraal wordt opgeleverd.

2. De gemeente Rotterdam negeert deze kennis al jaren en maakt noch in dit bestemmingsplan, noch in haar Omgevingsvisie, afdoende duidelijk hoe eventuele compenserende maatregelen de emissies als gevolg van hoogbouw dienen te mitigeren. Het CO2 budget van Rotterdam raakt nog sneller uitgeput.
3. De [Hoge Raad heeft in de Urgenda zaak de Staat verplicht](#) om maatregelen te nemen tegen klimaatverandering, mede ingegeven door artikel 2 van de EVRM. Dit weegt zwaar. Het bouwen van torens is een contra-maatregel en moet (elders) worden gecompenseerd. Hierover staat niets in het bestemmingsplan.

D. Bestemmingsplan voldoet niet aan het Besluit MER

1. Het bestemmingsplan Schiekadeblok is onderdeel van een groot gebied (bijlage 3) en er zijn significante milieueffecten te verwachten. Conform Artikel 7.2 van de wet Milieubeheer dient daarom een MER te worden opgesteld. Zoals hierboven al is besproken, de kwaliteit van de leefomgeving (groen, biodiversiteit, geluid, lucht, bodem, hitte, wateroverlast, kwelwater, schaduw, externe veiligheid) is al laag en elke toevoeging aan het gebied, in het bijzonder hoogbouw, onder en boven de grond, kan tot verdere overschrijding van de normen leiden. Zeker als alle voorgenomen plannen in het RCD-gebied in samenhang worden gezien;
2. De [commissie MER heeft in 2011 geadviseerd over een MER voor Schiekadeblok](#). Hierin staat ook dat de MER voor Schiekadeblok in samenhang met andere ontwikkelingen moet worden uitgevoerd. Dit advies is door de gemeente zonder uitleg genegeerd. Schiekadeblok is onderdeel van een gebied waarin kort op elkaar veel toren worden gepland volgens verschillende plannen van Stadsontwikkeling, zie bijlage 3. De ontwikkelingen hebben veelal last van dezelfde geluidsbronnen, wateroverlast, vergelijkbare hittestress, dezelfde verkeersproblematiek, tekort aan groen, vervuilde lucht en bodem (mede ivm de benodigde WKO-installaties), overstort van hemelwater, problemen bij droogte, aansluitende schaduwwerking, externe veiligheid en risico op vernietigen van biodiversiteit (Nederland is verplicht de [biodiversiteit te beschermen volgens de Convention on Biological Diversity](#)). De geplande ontwikkelingen delen ook de ligging aan dezelfde straat en spoor. De door de gemeente gehanteerde 'salamitactiek' met als doel géén MER te hoeven uitvoeren, is expliciet verboden via Europese regelgeving, zie bijlage 4;
3. Het valt op dat DCMR instemt met het MER beoordelingsbesluit voor Schiekadeblok. De wethouder Zeegers, van Klimaat, Bouwen en Wonen, is [tevens bestuurslid van de DCMR](#). Hierdoor is de schijn van belangenverstrengeling (de slager keurt zijn eigen vlees) en vooringenomen besluitvorming aanwezig en kan er niet van uitgegaan worden dat de overheid eerlijk en onafhankelijk handelt (zie tevens A.1: ABBB). We verzoeken de Raad van State dit MER beoordelingsbesluit als onderdeel van het bestemmingsplan Schiekadeblok te toetsen op rechtmatigheid (exceptieve toets);

E. Bestemmingsplan geeft geen sturende rol aan water en bodem

1. Vanuit de EU wordt sterk gestuurd op (grond)waterkwaliteit. Nederland loopt enorm achter en moet hier ook aan voldoen. Op 25 november [stuurde staatssecretaris Heijnen een brief aan de kamer](#) over toekomstige besluitvorming over de rol van water en bodem. Rotterdam

is zeer kwetsbaar, zowel qua water als bodem. In 2025 moet Nederland, ook dit gebied, aan strenge regelgeving voor de waterkwaliteit voldoen. Op welke wijze gaat Schiekadeblok bijdragen aan de verbetering van de waterkwaliteit en realiseren van de normen? In het bestemmingsplan Schiekadeblok ontbreekt een sturende rol voor water en bodem. Er wordt zelfs in artikel 5.1.4 gesteld dat te prefereren is om geen bomen of zachte bodem in het gebied te plannen vanwege de problemen met bodem en grondwater. Het paard wordt achter de wagen gespannen. De wereld op zijn kop.

F. Bestemmingsplan voldoet niet aan de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening

1. In de [omgevingsverordening van provincie Zuid-Holland](#) staat in artikel 6.27a met welke risico's van klimaatverandering rekening moet worden gehouden in bestemmingsplannen:
 - a. Wateroverlast door overvloedige neerslag;
 - b. Overstroming;
 - c. Hitte;
 - d. Droogte.
2. Deze risico-inventarisatie en te nemen maatregelen, of expliciete acceptatie van de risico's zijn niet in dit bestemmingsplan opgenomen;
3. Zo is hitte(stress) een groot probleem in het gebied en de verwachting is dat de hittestress de komende jaren sterk gaat toenemen door klimaatverandering. Een toename van beton, verharding en verminderde ventilatie door hoogbouw verergert de hittestress nog verder. Adaptatie-mogelijkheden door verdamping van water via zachte bodem en bomen (die tevens schaduw bieden) worden steeds verder beperkt. Ze vormen zelfs een belemmering voor de ontwikkeling van dit gebied volgens artikel 5.1.4 in het bestemmingsplan. Dit zorgt voor onleefbare situaties op reeds korte termijn. Hoe verhoudt zich dit tot artikel 2 van het EVRM? Het is overigens potentieel laakbaar dat hier nog geen concreet beleid voor is, want reeds in [2011 had het stadsbestuur het hitte-probleem al goed in kaart gebracht](#).

G. Bestemmingsplan voldoet niet aan (toekomstige) voorkeurwaarden voor geluidhinder

1. In dit gebied is 24 uur per dag sprake van sterke geluidhinder: wegverkeer, spoor, uitgaan, installaties. De gemeente meent, net als op veel andere plekken in Rotterdam, dat de hogere waarde voor geluidhinder hier mag gelden. Tot welke onwettelijke situaties dit in de praktijk leidt was [onlangs nog te lezen in het NRC](#). In onze grondwet, maar ook via internationale verdragen (artikel 2 EVRM), is de overheid gehouden het recht op leven van eenieder zo goed mogelijk te waarborgen. Daar hoort een gezonde leefomgeving bij. Dat is niet mogelijk op deze locatie onder de in het bestemmingsplan beschreven condities.
2. In 2008 [concludeerde het VROM dat de hogere waarde als nieuwe norm werd gebruikt](#), maar dat dit leidt tot ernstige gezondheidsrisico's voor de inwoners van het gebied. Vanaf 40dB(A) treedt al slaapverstoring op. Hierover worden belanghebbenden door gemeenten zelden duidelijk geïnformeerd, wat wel heel hard nodig is gezien de grote gezondheidsrisico's. Dit geldt ook voor dit bestemmingsplan. Er staat niets over het voorlichten van kopers of inwoners over de gezondheidsrisico's van de verhoogde normen voor geluidhinder. Hiermee voldoet het bestemmingsplan niet aan net VN verdrag dat het recht op leven vastlegt, én niet met het verdrag van Aarhus dat de overheid verplicht om milieu informatie zeer duidelijk en toegankelijk zichtbaar bekend te maken.
3. De voorkeurgrenswaarde is in Nederland iets hoger, 48-55 dB, afhankelijk van de situatie. In het [besluit hogere waarden geluidhinder bij het bestemmingsplan Schiekadeblok](#) worden waarden gemeten én berekend die veel hoger liggen, op 60dB en hoger. Alle nieuwe

bewoners in het gebied van dit bestemmingsplan zullen ernstige gezondheidsrisico's lopen door dit besluit. De gezondheidsrisico's worden echter niet op een prominente plek genoemd in het bestemmingsplan. Indien in de toekomst de normen voor geluidhinder op de WHO-advies waarden worden vastgesteld, en dit is niet onaannemelijk, wat betekent dit niet alleen qua gezondheid, maar ook juridisch en financieel, voor al die mensen die wonen op plekken waar nu te hoge waarden geluidhinder gelden? De gemeente stelt doelbewust grote groepen mensen bloot aan hoge gezondheidsrisico's en toekomstige rechtsonzekerheid.

4. Stichting Rotterdam Natuurlijk! heeft op 28 augustus 2022 in een WOO-verzoek een overzicht gevraagd van alle gebieden in Rotterdam waar een hogere waarde geluidhinder geldt. Hierop is tot op heden geen besluit (antwoord) gekomen. Inmiddels ligt de vraag bij het college. Het verdrag van Aarhus verplicht de overheid tot volledige openheid van milieu-informatie, waar informatie over geluidhinder onder valt. Het valt de gemeente kennelijk zwaar om openheid te geven over het (grote) aantal Rotterdammers dat onder permanente hoge geluidhinder leeft. Dit geeft de context goed weer. Dit is een van de gevolgen van verdichting, maar dit wordt genegeerd en is ook nooit in een stads brede verdichtings-MER onderzocht.

H. Bestemmingsplan maakt ambtenaren vatbaar voor de 'ernstig verwijt'-maatstaf.

1. Zoals in bovenstaande motivatie duidelijk wordt is de kans groot dat ambtenaren, mede door de politiek-bestuurlijke oneigenlijke werkdruk, bewust regels overtreden. Er wordt mogelijk bewust onbekwaam gehandeld. Dit maakt leidinggevenden en bestuurders vatbaar voor de 'ernstig verwijt'-maatstaf, zoals [Tim Bleeker heeft onderzocht in zijn proefschrift 'Milieuaansprakelijkheid van leidinggevenden'](#). Het lijkt ons volstrekt onwenselijk dat een bestemmingsplan kan leiden tot het persoonlijk aansprakelijk stellen van ambtenaren door derden voor hun bijdragen aan de totstandkoming van het bestemmingsplan. Dit geldt overigens voor elk bestemmingsplan dat zonder inspraak en zorgvuldig onderzoek tot stand komt.

Toelichting

Stichting Rotterdam Natuurlijk! heeft statutair vastgelegd een bijdrage te willen leveren aan het in stand houden en versterken van natuur en water in Rotterdam, door samenwerking en het versterken van de burgermacht. Zoals Henk Ovink zegt: Meer ruimte voor water en natuur en daarmee voor de Rotterdammers.

Wij tekenen als belanghebbende organisatie beroep aan tegen het bestemmingsplan Schiekadeblok. Dit bestemmingsplan staat echter niet op zichzelf. Er zijn tientallen bestemmingsplannen vastgesteld en gepland die door de gemeente op dezelfde wijze zijn gemotiveerd en opgebouwd. De planetaire grenzen staan onder druk en worden steeds verder overschreden door menselijk handelen, ook in Rotterdam. Wetgeving loopt achter en biedt nog altijd geitenpaadjes voor het Rotterdams bevoegd gezag waardoor zij de juridische grenzen tot het maximale of daar voorbij kunnen (en lijken te willen) oprekken. Om, zo lijkt het, lobbyende ontwikkelaars optimaal te bedienen. De kwaliteit van de besluitvorming in de ruimtelijke ordening is vanuit het maatschappelijk perspectief zeer eenzijdig gewogen en uiterst laag en met het oog op de langere termijn zelfs destructief. Het mag niet zo zijn dat wensdenken, meningen en aannames van enkele ego's bij de gemeente en ontwikkelaars leidt tot tunnelvisie en politiek-bestuurlijke druk naar slechte besluitvorming. Waarvan slechts enkelen de baten ontvangen en de kosten worden afgewenteld op de samenleving.

Het bevoegd gezag is de gemeenteraad en zij vormen een lekenbestuur. De raad verplicht zich in deze rol om zich zo goed mogelijk op de hoogte te stellen over de regels waaraan plannen en besluiten zijn gebonden. Het is in het geval van bestemmingsplan Schiekadeblok opvallend dat slechts één gemeenteraadslid inziet dat dit bestemmingsplan niet voldoet. Wij, stichting Rotterdam Natuurlijk!, hebben de raad in meerdere brieven geïnformeerd ([deze](#), [deze](#) en [deze](#)) over de tekortkomingen in specifiek dit bestemmingsplan. Wij hebben ons verbaasd over deze uitslag. Natuurlijk is een raadslid vrij om te stemmen wat hij/zij wil en zal hij/zij een zeker vertrouwen hebben in hetgeen de ambtenaren en het college voorleggen, maar wat zegt dit over de ambitie en bekwaamheid van de raad om tot goede en waarachtig onderbouwde besluiten te komen?

Verdere verdichting heeft in reeds dichtbevolkt stedelijk gebied in veel gevallen grote milieueffecten en grote gevolgen voor de kwaliteit van de leefomgeving. Deze milieueffecten zijn in Rotterdam niet op voorhand en in samenhang onderzocht. Natura2000 gebied wordt heel concreet beschermd. De omgevingskwaliteit in stedelijk gebied, echter, wordt via een wirwar aan wetten en regels beschermd en hangt erg af van de zorgvuldigheid waarmee het bevoegd gezag handelt. In Rotterdam wordt onderzoek stelselmatig overgeslagen of uitgekleeft, inspraak vooraf wordt overgeslagen en de oogkleppen daarmee stevig opgedaan. In welke kwaliteit leefomgeving leven honderdduizenden Rotterdammers, nu en in de toekomst? [Arcadis laat in onderzoek zien](#) dat Rotterdam al jaren niet goed zorgt voor de leefomgeving van de Rotterdammers. Dat dit de komende jaren zonder inspraak en zorgvuldig onderzoek (naar milieueffecten) zal verbeteren door te 'verdichten én vergroenen én klimaatadaptatie én mitigatie' is zonder meetbare normen en doelstellingen te kwalificeren als wensdenken. Dit is naar onze overtuiging laakbaar, vanwege onder andere het doelbewust negeren van het Verdrag van Aarhus, milieuwetten (MER) en de klimaatwet.

Rotterdam heeft daarnaast last van oneigenlijke politiek-bestuurlijke werkdruk waardoor van een veilige werkomgeving onder ambtenaren helaas geen sprake is. De kwaliteit van de besluitvorming van bestemmingsplannen is door deze werkwijze en werkcultuur van een zeer laag niveau, dat enkel rekening houdt met de belangen van diegenen die de werkdruk opleggen. De belangen van de Rotterdammers, het recht op leven, een gezonde en volhoudbare leefomgeving, inspraak en halen van de CO₂-doelen uit het klimaatakkoord blijven nagenoeg onbelicht.

We benoemen in dit beroep alleen zaken die te maken hebben met natuur, water, gezondheid, leefomgeving, inspraak, klimaatmitigatie en klimaatadaptatie. Alle overige zaken laten wij buiten beschouwing. We leggen wel een relatie naar het rapport van de Rotterdamse Rekenkamer over oneigenlijke politiek-bestuurlijk werkdruk bij de gemeentelijke diensten, waaronder nadrukkelijk Stadsontwikkeling.

Observaties, geschiedenis

Voor de motivatie van het beroep tegen bestemmingsplan Schiekadeblok is een chronologisch historisch overzicht opgesteld:

1. Op 17 april 2009 [wordt de vereniging RCD opgericht](#) (klik [hier](#) indien de link hiervoor niet werkt). Onder de oprichters bevinden zich burgemeester Aboutaleb en verschillende vertegenwoordigers van vastgoedbedrijven en ontwikkelaars. Op de website van de vereniging staan momenteel [Adriaan Visser \(Brinkgroep, oud-wethouder\)](#) en [Kees van Oorschot \(projectleider RCD\)](#) als bestuurder genoemd. Deze constructie wekt, in combinatie met de inhoud van het bestemmingsplan, ten minste de schijn van een vooringenomen houding van de overheid;

2. In [2009 is er een planMER uitgevoerd voor het hele RCD gebied](#). Hierin wordt duidelijk dat er bij de voorgenomen plannen er een flinke achteruitgang van de kwaliteit van de leefomgeving wordt verwacht. Gesteld wordt, dat dit wordt gecompenseerd doordat er minder hoeft worden gebouwd in buitengebied (weiland bijvoorbeeld). Deze compensatieregeling wordt verder niet toegelicht of uitgewerkt, bijvoorbeeld middels normen en doelen. Duidelijk is in ieder geval dat de inwoners en gebruikers van het RCD gebied een achteruitgang van de leefomgeving kunnen verwachten indien de voorgenomen plannen worden uitgevoerd;
3. In [2010 geeft de Commissie MER een toetsingsadvies](#). In dit advies benoemt de commissie onder andere dat niet duidelijk is welke maatregelen de negatieve milieu-effecten gaan compenseren en wat dit effect is. Tevens benoemt de commissie dat niet duidelijk wordt in hoeverre de voorgenomen ontwikkelingen gaan bijdragen aan klimaatadaptatie en mitigatie;
4. In [2011 verschijnt de structuurvisie](#) voor RCD. Hierin worden de plannen op hoofdpunten in meer detail toegelicht. Ook wordt hier de ambitie geformuleerd om de geluidhinder voor inwoners met 30% terug te dringen in 2025 (paragraaf 4.5). Er staat ook in dat door de beperkte capaciteit van het rioolsysteem, een toename van huizen en gebruikers zal leiden tot meer vuil water dat bij intense buien via de overstorten op het oppervlaktewater wordt geloosd. Vanaf pagina 61 staat dat het planMER geen onderzoek heeft gedaan naar varianten op de ontwikkelingen. De waarden voor lucht, water en geluid zijn op het wettelijke randje of er overheen. Hieraan worden in de structuurvisie verder geen consequenties verbonden. De structuurvisie benoemt dat het plangebied is aangewezen om te vallen onder de Crisis- en herstelwet (Chw), omdat het van economisch nationaal belang is (voor de werkgelegenheid staat erbij). Hierdoor worden procedures samengevoegd, ten koste van inspraak en zorgvuldigheid. Een opvallende keuze omdat in dit gebied de risico's op grote negatieve milieueffecten voor de stad en inwoners groot zijn. Je zou verwachten dat juist extra zorgvuldigheid zou worden betracht;
5. In [2011 geeft de commissie MER een advies](#) over een voorgenomen planMER Schiekadeblok. Hierin staat dat het noodzakelijk is om alle milieueffecten zeer duidelijk te omschrijven en de effecten in samenhang met het hele RCD gebied te onderzoeken. Het planMER voor Schiekadeblok is echter tot op heden niet uitgevoerd. En in het voorliggende bestemmingsplan wordt gesteld dat dit niet nodig is;
6. In [2018 rapporteert de Rekenkamer Rotterdam](#) over een oneigenlijke politiek-bestuurlijke werkdruk op ambtenaren, ook bij Stadsontwikkeling. Het college heeft dit rapport terzijde gelegd. Gezien de huidige gang van zaken rondom gebiedsontwikkeling lijkt er niets te zijn verbeterd. Er is immers geen opvolging aan gegeven door het college, en ook de gemeenteraad heeft hier verder niet meer om gevraagd;
7. In 2019 stapt wethouder Adriaan Visser op. [De Rekenkamer rapporteert dat hij en ambtenaren informatie over Schiekadeblok hebben achtergehouden](#). In datzelfde jaar wordt Adriaan Visser bestuursvoorzitter van de Brink Groep, een adviesbureau in de bouwsector. In deze rol is hij betrokken bij de vereniging RCD en onder andere de plannen rondom Feyenoord City;
8. In [2019 treedt de klimaatwet in werking](#). Hierin is vastgelegd dat "Nederland in 2050", ten opzichte van 1990, 95% minder broeikasgassen uitstoot. Een belangrijk onderdeel in het hierop [volgende klimaatakkoord](#) is het sterk reduceren van het energiegebruik van de bebouwde omgeving. Gebouwen staan er voor lange tijd. Hoge gebouwen, gebouwen die enkel dienen om de grondprijs te maximaliseren, zijn op het moment van schrijven enorme

energiegebruikers tijdens de bouw en gebruik, die in de toekomst niet meer energieneutraal kunnen worden gemaakt. De maatschappij draagt nu en later de kosten. De ontwikkelaar ontvangt de baten;

9. In 2020 en 2021 geeft de [Commissie MER een advies en een toestingsadvies](#) over de omgevingsvisie. Hierin wordt onder andere geadviseerd de beleidskeuzes beter te onderbouwen en kansen voor bottom-up benaderingen te benutten. Samengevat is de visie niet doelmatig genoeg en geeft weinig inzicht in effecten en alternatieven voor de grote opgaven, Uit het bestemmingsplan wordt onvoldoende duidelijk wat er met dit advies is gedaan en is er niets van terug te zien;
10. In oktober 2022 stelt de gemeenteraad van Rotterdam [het bestemmingsplan Schiekadeblok](#) vast, waarvoor geen inspraak met burgers heeft plaatsgevonden en waarvoor geen (plan)MER is uitgevoerd, maar dat voorziet in (super)hoogbouw en verdere verharding van de bodem, besluit tot een verhoogde norm voor geluidhinder, en dat bezonning voor de Provenierswijk niet t.o.v. de huidige situatie beoordeelt, maar t.o.v. een eerder vastgesteld voornemen. Hierbij valt de rol van de wethouder op. De wethouder is uitvoerder van het bevoegd gezag (de raad) bij bestemmingsplan Schiekadeblok en is tevens vice-voorzitter van de DCMR, de milieudienst die de planMER beoordeling heeft ondertekend. De bestuurlijke zuiverheid lijkt hierbij ten minste in het geding. Dit bestemmingsplan is aangewezen om onder de Chw te vallen, zonder duidelijk te maken wat hier het groot nationaal of aanmerkelijk belang is;
11. In oktober 2022 neemt de provincie [een wijzigingsbesluit Omgevingsverordening Zuid Holland Nestgeluid](#). In deze wijziging wordt onder andere besloten dat in een bestemmingsplan rekening dient te worden gehouden met de gevolgen van de risico's van klimaatverandering ten aanzien van wateroverlast, overstrooming, hitte en droogte. In het bestemmingsplan wordt onvoldoende expliciet duidelijk gemaakt of en, zo ja, in welke mate met deze regelgeving rekening wordt gehouden. Naar onze mening is dit niet mogelijk indien er geen planMER wordt uitgevoerd in samenhang met RCD;
12. In november [2022 geeft de Commissie MER een advies uit over de voorgenomen ontwikkelingen \(A tot Z\) aan de oostzijde van Rotterdam](#). Hierin wordt geadviseerd om de (vele) ambities in de omgevingsvisie te vertalen naar toetsbare doelen en bijpassende indicatoren op te stellen. Tevens luidt het advies het ontbrekende beleidskader in te vullen en daarbij aan te geven welke lokale, provinciale, landelijke en Europese kaders hierbij relevant zijn. Feitelijk zien we hier een doorontwikkeling van het advies over de omgevingsvisie. Het verschil tussen de praktijk en wat volgende de Commissie MER nodig is, is echter groter dan in het advies over de omgevingsvisie. Dit advies kun je in zijn zorgvuldigheid volledig projecteren op Schiekadeblok;
13. In november 2022 stuurt het kabinet een brief naar de kamer [over de rol van Water en Bodem bij de ruimtelijke ordening](#). Hoewel dit gaat over toekomstige besluitvorming, is het onderwerp al langer actueel en kun je stellen dat het niet vooruitlopen op deze inzichten en wetgeving kortzichtig is en de gemeenschap in de toekomst op hoge (maatschappelijke) kosten jaagt. Het ontkennen van deze gevolgen of het niet tenminste expliciet adresseren ervan in het bestemmingsplan kan worden beschouwd als zijnde in strijd met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur;
14. Ook in november 2022 [stuurt wethouder Zeegers een brief aan de gemeenteraad](#) over de noodzaak voor een nieuw besluitvormingsmodel voor ruimtelijke projecten waarin de grote transitievraagstukken op de langere termijn ook een claim op de schaarse ruimte kunnen leggen. Zij vindt het onwenselijk dat een duidelijk besluitvormingsmodel ontbreekt. Dit

- getuigt van reflectie. Het roept echter de klemmende vraag op waarom desondanks nog zo veel onzorgvuldig voorbereide plannen op de gemeenteraad worden afgestuurd;
15. Al deze jaren maakt de gemeente Rotterdam gebruik van adviseurs van Pels Rijcken en Fakton en geeft hier heel veel geld aan uit. Deze organisaties hebben heel veel kennis over klimaatrisico's en -aansprakelijkheid, getuige [deze opleiding](#) en [deze 'handreiking'](#). Desondanks komt van deze actuele en zeer waardevolle kennis nauwelijks iets bij de ambtenaren en wethouder, of in elk geval in het bestemmingsplan terecht. Eerlijkheidshalve dient te worden vermeld dat Pels Rijcken geen onberispelijke staat van dienst heeft en aanhoudend wordt aangesproken op onzuiver handelen, zoals ook afgelopen week weer in tuchtklachten tegen meerdere advocaten, onder wie landsadvocaat Reimer Veldhuis. En Fakton heeft geadviseerd over de vergunning voor Little C, zeer dicht bebouwd (onvoldoende licht), vieze lucht en veel geluid, en het 'unsolicited proposal' voor Parkhaven010. Desondanks verdient dit opnieuw een onderzoek van de Rotterdamse Rekenkamer: worden door de Rotterdamse ambtenaren de juiste vragen gesteld, want kennelijk kun je alle kanten op met deze twee advies-clubs.

50.000 woningen zonder MER?

De kiem voor de sterke toename van lage kwaliteit bestemmingsplannen is de bouwopgave van 50.000 woningen die Rotterdam zichzelf heeft opgelegd. Ter vergelijking, in [Barendrecht staan op dit moment nog geen 20.000 woningen](#). Een kind begrijpt dat een toevoeging van dit enorme aantal woningen zeer grote gevolgen kan hebben voor milieu en de leefomgeving. Vier keuzes van de gemeente die hier opvallen:

1. De bouwopgave, zowel het aantal als de noodzaak, is niet onderbouwd met verifieerbare cijfers en feiten. In [de omgevingsvisie](#), die ondanks dat deze nog altijd niet wettelijk geldig is wel vaak als referentie wordt genoemd, is te zien dat de onderbouwing niet verder gaat dan meningen, aannames en wensdenken (mooie plaatjes maskeren de realiteit). Het [CBS geeft wél cijfers en feiten](#), en [maakt hier leesbare grafieken](#) van. We zien hier echter weinig van terug in de Rotterdamse het Rotterdamse woonbeleid. De Rotterdamse Rekenkamer heeft in september 2022 nog gesteld dat de Rotterdamse Woonvisie (deels afgeleid van de Omgevingsvisie) is [gebaseerd op drijfzand](#);
2. Het Verdrag van Aarhus wordt genegeerd. Om tot een besluit over een project met dusdanig grote milieueffecten te komen, is volgens dit verdrag de grootst mogelijke zorgvuldigheid verplicht. Dat betekent: inspraak van burgers en organisatie vanaf het moment dat alle opties nog open zijn om alle perspectieven te kunnen belichten en zodoende de kwaliteit van het besluit zo hoog mogelijk te maken;
3. Het toevoegen van 50.000 woningen aan een stedelijk gebied dat reeds een zeer hoge dichtheid kent, en waar de leefomgeving al zeer slecht is, verplicht tot een uitgebreide milieueffectrapportage. Deze geeft inzicht en antwoorden op onder andere de vraag welke gevolgen het toevoegen van deze woningen en benodigde infrastructuur heeft voor de bodem, lucht, hitte, geluid, zon. Dit is weliswaar op hoofdlijnen gebeurd in [het ROER](#), maar dit heeft geen bruikbare concrete kaders en normen voor beleid opgeleverd, terwijl met name [het ROER addendum](#), de aanvulling na vragen van de Commissie MER, zeer grote risico's vermeldt bij scenario's van verdichting;
4. Deze zelfopgelegde niet deugdelijk beargumenteerde bouwopgave is voor de gemeente mogelijk aanleiding projecten aan te wijzen als aanmerkelijk belang of onder de Crisis en

herstelwet (Chw) te voegen. Hierdoor wordt zorgvuldigheid en de al zeer beperkte mogelijkheden tot inspraak ingewisseld voor snelheid. Wensdenken lijkt bij de gemeente te winnen van degelijk onderzoek naar milieueffecten en inspraak voor belanghebbenden en burgers.

Genoemde vier keuzes van de gemeente hebben ertoe geleid dat er geen richtlijnen, kaders en normen zijn, anders dan die al in de wet staan. Wetten waarvoor doorgaans geldt dat ze gebaseerd zijn op wetenschappelijke inzichten van tenminste 15 jaar oud. Feitelijk geeft Rotterdam zichzelf met deze doelstelling zonder kaders een vrijbrief te doen wat ze wil, terwijl met de kennis van nu al meer zou moeten worden gedaan om aan de klimaatopgave het hoofd te bieden.

Bezwaargronden: geen vertaling van ROER naar normen en kaders en geen inspraak zoals verplicht is volgens het Verdrag van Aarhus.

Gevolg: lage kwaliteit besluitvorming, zwalkend beleid, willekeur, controle en monitoren onmogelijk, niet door experts en niet door burgers.

Dit is door D.M. van der Mast in [een zienswijze op de omgevingsvisie](#) op 8 september 2021 aan de gemeente kenbaar gemaakt. Helaas heeft dit niet geleid tot verbetering: de bouwopgave van 50.000 woningen blijft zonder onderbouwing, kaders en normen speerpunt van beleid. Meningingen, aannames en wensdenken blijven leidend. De gemeente blijft onbekwaam, maar schuift steeds meer van onbewust naar bewust onbekwaam. Er dreigt een situatie van onbehoorlijkheid van bestuur, toont ook de totstandkoming van de omgevingsvisie.

De bezwaren tegen Schiekadeblok zijn steeds te herleiden naar deze drie keuzes die de valse bouwambitie van de gemeente omlijsten.

Gevraagde oplossing: vraag een advies aan de Commissie MER over de milieueffecten van de voorgenomen gehele stedelijke verdichting, alvorens tot een nieuw, veelomvattend bestemmingsplan te komen.

Gevolgen voor gebiedsontwikkeling in Rotterdam

Doordat er geen toetsbare kaders en normen zijn die de natuur, water en leefomgeving in Rotterdam beschermen, wordt Stadsontwikkeling vatbaar voor oneigenlijke beïnvloeding van buitenaf. De vraag die zich opdringt is wat de reden van de Rotterdamse gemeenteraad is om deze situatie te laten voortduren. Het is immers onmogelijk om bij het huidige gebrek aan kaders en normen besluiten van hoge kwaliteit te nemen. De gevolgen in de praktijk rondom gebiedsontwikkeling zijn glashelder:

1. Er is nergens inspraak vanaf het moment 'nul', wanneer alle opties nog open zijn;
2. De gemeente gebruikt het woord 'participeren' waar slechts sprake is van 'informer';
3. Ambtenaren kunnen worden gedwongen of verleid onderzoeken te manipuleren. Zie ook het rapport van de Rotterdamse Rekenkamer hierover;
4. Vrijwel alle nieuwe woningen hebben een verhoging van de norm geluidhinder en in veel gevallen zelfs een of meerdere dove gevels (ramen kunnen niet open). Deze verhoogde geluidsnorm ligt heel erg hoog en resulteert in grote gezondheidsrisico's, zo zegt ook het RIVM. Over deze verhogingen communiceert de gemeente niet of nauwelijks;

5. Er wordt buitendijks gebouwd alsof er geen zeespiegelstijging is en als die wel wordt onderkend, alsof onze ingenieurs het wel oplossen. En anders: pech, buitendijks is risico voor de eigenaren. Het is wachten op de eerste schadeclaims wegens onbehoorlijk bestuur;
6. Hoogbouw krijgt alle ruimte terwijl hoogbouw geen enkel probleem oplost maar talrijke problemen introduceert:
 - a. Hoog energieverbruik (veel hoger dan gebouwen tot 6-8 lagen);
 - b. Hoog materiaalgebruik;
 - c. Schaduwwerking in omgeving;
 - d. Druk op bodem en grondwater;
 - e. Toename van hittestress door blokkeren van natuurlijke ventilatie op straatniveau;
 - f. Hoge kosten voor bouw, gebruik, onderhoud en sloop;
 - g. Kostbare en ingewikkelde veiligheidsmaatregelen;
 - h. Snel onbruikbaar bij (natuur)calamiteiten;
 - i. Esthetisch risico: van ver te zien.
7. Goede gebouwen worden gesloopt omdat nieuwbouw meer geld voor de ontwikkelaar oplevert. Terwijl renovatie de cultuurhistorie van Rotterdam beschermt, voor de samenleving veel goedkoper is, een fractie van de materialen kost en eindeloos kan worden uitgevoerd;
8. Er wordt niet bijgehouden hoeveel CO₂ er vrijkomt bij bouw, gebruik, onderhoud en sloop van een gebouw of project, zoals in het geval sloop voor nieuwbouw;
9. Er ontstaan nieuwe buurten met nog geen 10m² groen per woning. Terwijl in 2004, de laatste [visie op ruimtelijke ordening met een concrete groen-richtlijn](#), 75m² groen per woning binnen 500m werd aangehouden (in te vullen door provincie en gemeente);
10. Groen in de volle grond en een groen dak wordt als gelijkwaardig gezien in de groenambities zoals de 20ha van het vorige college. Dit is op of over het randje van betrouwbaarheid en behoorlijk bestuur;
11. Er worden grote stukken groen opgeofferd voor steen zoals bij Parkhaven010 en Carnisse (Zuiderpark);
12. Er worden grote stukken havens (oppervlaktewater) gedempt terwijl bodem en water leidend zouden moeten zijn. De Rijnhaven is het eerste voorbeeld van gedempt water waarvan we ons op basis van de huidige klimaatinzichten al moeten afvragen of we dit over 10-20 jaar niet alweer open zullen moeten graven.

Schiekadeblok

Het plangebied van het voorliggende bestemmingsplan ligt in het “Rotterdam Central District” (RCD). Voor dit gebied is in 2010 een [structuurvisie](#) opgesteld. In dat jaar is ook de Chw in werking getreden en het gebied is aangewezen als lokaal project van nationale betekenis, zoals bedoeld in artikel 2.18 van de Chw. De Chw zou vervallen op 1 januari 2014. Deze tijdelijke wet, ter bevordering van de werkgelegenheid (snellere doch minder zorgvuldige procedures) na de economische crisis vanaf 2008, is voor het vervallen gedeeltelijk permanent gemaakt, na advies van de Raad van State. Hoe de Chw zich verhoudt tot milieu-aangelegenheden [leest u op deze website](#).

In het bestemmingsplan staat, in de toelichting in artikel 5.1.4, dat bomen en zachte bodem een belemmering zijn. Deze zin symboliseert het vertrekpunt van Stadsontwikkeling: bouwen en verharderen. Een kwalitatief gezonde en volhoudbare leefomgeving is op zijn best sluitpost, maar heeft vooralsnog alleen het wettelijk kader als ondergrens, en die is laag in stedelijk gebied, ver van de Natura2000 gebieden.

Structuurvisie en toetsingsadvies

De ambities in de structuurvisie zijn nu nog moeilijk realistisch te noemen. Zo staat erin dat Rotterdam in 2025 50% minder CO₂ uitstoot wil hebben in de stad en haven t.o.v. 1990. En dat RCD moet gaan bijdragen aan 30% daling van het aantal Rotterdammers dat woont in hoge waarden voor geluidhinder. De Commissie voor de Milieueffectrapportage (Commissie MER), [schreef in het toetsingsadvies op het milieueffectrapport](#) dat er genoeg informatie is voor besluitvorming. Echter, de milieueffecten zijn negatief voor tenminste geluidhinder, energie, water en externe veiligheid. Wij quoten: “De Commissie adviseert in 2010 voor de vervolgbesluitvorming een programma op te stellen, waarmee de uitvoering van concrete maatregelen op het gebied van verkeer en vervoer, luchtkwaliteit, geluid, leefbaarheid en gezondheid en duurzaamheid/ klimaatbestendigheid wordt vastgelegd.” Het bestemmingsplan roept de vraag op of alle adviezen uit dit toetsingsrapport zijn opgevolgd.

De uitleg van de gemeente om Schiekadeblok wél te koppelen aan de gedateerde structuurvisie en aan te wijzen als project van nationale betekenis, maar als bestemmingsplan los te trekken en niet in samenhang met andere (nieuwe) ontwikkelingen te onderzoeken op milieueffecten roept tevens de volgende vragen op:

1. Wat is de nationale betekenis van Schiekadeblok?
2. Wat vindt de Commissie MER van deze ontwikkeling?
3. Hoe kan worden voldaan aan alle klimaat- en milieuambities als er geen kaders en normen zijn?
4. Deze werkwijze wordt ook wel ‘salamitactiek’ genoemd en wordt door Europese regelgeving verboden, zie bijlage 4. Kan de gemeente Rotterdam dit desondanks ongehinderd doen?

Door deze aanpak wordt bijvoorbeeld de Provenierswijk door elke geplande ontwikkeling afzonderlijk in zonuren “binnen de wettelijke grenzen” benadeeld, terwijl alle voorgenomen ontwikkelingen tezamen de Provenierswijk een fors aantal uren per dag in de schaduw zetten, zeker tussen september en maart. Eenzelfde conclusie kun je trekken als je naar geluid, waterafvoer (overstort), verkeer, hitte en luchtkwaliteit kijkt. Omdat de gemeente geen inspraak vanaf ‘nul’ hanteert (zie volgende punt) is de tegenmacht vóór de leefomgeving en inwoners onvoldoende gewichtig om de totale kwaliteit van het besluit te doen stijgen. Er zijn te veel verliezers hierdoor. Een te machtig bevoegd gezag leidt doorgaans tot de laagst denkbare kwaliteit besluitvorming bezien vanuit het maatschappelijk perspectief.

Inspraak

Dan rest nog de vraag waarom de gemeente geen werk heeft gemaakt van inspraak. In de structuurvisie staat niets over inspraak van burgers (omwonenden), terwijl het Verdrag van Aarhus al in 1998 in werking trad. Dit verdrag stelt inspraak vanaf “nul” verplicht met als doel om tot de hoogst mogelijke kwaliteit besluitvorming te komen, waarin alle belangen worden meegewogen. Kees van Oorschot, projectleider van RCD, bevestigde aan het bestuur van Stichting Rotterdam Natuurlijk! in een gesprek op 3 oktober 2022 dat er géén inspraak of participatie heeft plaatsgevonden bij de planvorming in het RCD plangebied, ook niet bij Schiekadeblok.

Persoonlijk ernstig verwijtbaar handelen

Wat ons ook enorm bezig houdt is hoe de ambtenaren, die met deze planvorming bezig zijn, naar de veiligheid van hun werkomgeving kijken. Bovenstaande observaties moeten intern al lange tijd als bekende werkwijze gelden. Waar dit in aanvang nog kan worden aangemerkt als onbewust onbekwaam handelen, is dat eigenlijk vanaf het toetsingsrapport uit 2010 niet meer het geval. De handelingsbekwaamheid verschuift van onbewust onbekwaam naar bewust onbekwaam. De Rotterdamse Rekenkamer heeft hier in 2018 ook over geschreven. Dit probleem lijkt nog altijd niet opgelost. Onze vragen:

1. Hoe betrouwbaar is het bevoegd gezag als dit gesignaleerde probleem niet zichtbaar en merkbaar wordt opgelost?
2. Hoeveel leidinggevend en bestuurders zijn vatbaar voor de persoonlijke [“ernstig verwijt”-maatstaf](#) door hun bewust onbekwame handelen?

Verzoek aan Raad van State

Wij verzoeken u in uw uitspraak ten eerste zwaar te laten wegen – en expliciet in te gaan op het feit – dat politiek en bestuurders, door in het bestemmingsplan geen duidelijke en concrete (meetbare) kaders en normen te kiezen en vast te stellen waarmee de leefomgeving wordt beschermd en verbeterd. Wat voor burgers een veelheid van toekomstige, negatieve gevolgen voor deze leefomgeving veroorzaken. Waarvan niet kan worden gesteld dat deze niet nu al deels of geheel te voorzien zijn en gemitigeerd dienen te worden. Zie de adviezen van de Commissie MER.

Ten tweede verzoeken wij u expliciet in te gaan op de rol die Europese regelgeving en internationale verdragen dienen te spelen in de wijze waarop meeromvattende, gecombineerde ontwikkelingen al dan niet kunnen worden ‘opgeknipt’ in ogenschijnlijk weinig impactvolle individuele ‘percelen’, daarbij de intentie en geest van die regelgeving en verdragen negerend ten aanzien van de verplichting tot het organiseren van voldoende en voldoende tijdige burgerparticipatie in voor burgers belangrijke en ingrijpende besluitvorming.

Het doel van dit verzoek is dat het voor burgers, raadsleden (samen het lekenbestuur vormend en uiteindelijk bevoegd gezag) en bestuurders veel duidelijker wordt dan nu het geval is, op welke relevante punten en gronden de Raad van State een beroep over een bestemmingsplan of omgevingsvergunning toetst.

Wij zien uw uitspraak met grote belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groeten,

Het bestuur van Stichting Rotterdam Natuurlijk!

Bijlage 1: Bronnen

1. Recht op leven, internationale verdragen: https://nl.wikipedia.org/wiki/Recht_op_leven
2. In Nederlandse grondwet:
https://www.denederlandsegrondwet.nl/id/vghrb4vxxvz3/artikel_ii_2_recht_op_leven
3. Klimaatwet en -akkoord: hoe draagt Schiekadeblok bij aan de doelen naar een CO2 (energie) neutrale bebouwde omgeving?
4. Milieuwetgeving: Kwaliteit van de lucht en (grond)water, grondwaterstand, (verhoging) norm geluidhinder, bezonning, biodiversiteit, hitte;
5. [Verdrag van Aarhus](#): inspraak vanaf de start en volledige transparantie bij en over milieu-aangelegenheden, Er is ook een [handleiding van de Verenigde Naties](#);
6. Algemene wet bestuursrecht, beginselen van behoorlijk bestuur
7. “ernstig verwijt”-maatstaf voor persoonlijke aansprakelijkheid (t.o.v. onrechtmatige daad)
8. Omgevingsverordening Provincie Zuid Holland, onderzoeken t.a.v. klimaatverandering:
<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2022-12566.html>
9. [Cwh: versnelling, nadeel voor burger](#)
10. [Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens](#)
11. [Europese richtlijnen](#) relevant voor water
12. [Rapport van WUR over hittestress in Rotterdam](#)
13. [Factsheet over groen en hitte in de stad](#): WUR spreekt van een verband tussen bevolkingsdichtheid en hittestress, in eerste alinea
14. Laatste [statusrapport in KEV van het PBL](#): Meer snelheid en meer beleid (normen en kaders) nodig
15. [Achter de schermen werken de omstreden kopstukken nog altijd samen aan het Schiekadeblok](#);

Bijlage 2: uitspraken bestuurders op Stadmakerscongres 2022 op 4 november 2022:

1. Wethouder Chantal Zeegers bij de opening: Rotterdam gaat voor goede groei, groene groei, sociale groei. Ze noemt echter geen richtlijnen, normen en kaders. Onduidelijk is hoe dit gerealiseerd wordt en hoe succes wordt gemeten;
 - a. Chantal Zeegers is naast wethouder klimaat, bouwen en wonen ook bestuurslid (vice voorzitter) van de DCMR;
2. Mattijs van Ruijven, hoofd stedenbouwkundige Stadsontwikkeling: noemt direct na de presentatie van wethouder Zeegers de Rotterdamse omgevingsvisie (de veranderstad) hét kader, maar zoals u weet staan hierin geen concrete, meetbare en monitorbare richtlijn, normen en kaders;
3. Hermieneke van Bockxmeer, concerndirecteur van Stadsontwikkeling, sprak in een andere presentatie op het Stadmakerscongres over een duur van 15 jaar tussen plannen maken en uitvoering. Verandering duurt daardoor altijd lang. Is dit geloofwaardig en acceptabel excuus gezien de [urgentie en de benodigde snelheid voor klimaatmitigatie en -adaptatie?](#)

Bijlage 3: Totaaloverzicht hoogbouw RCD (samenhang)

Bijlage 4: Salomitactiek voor MER niet toegestaan door EIA.

← ↻
https://www.era-comm.eu/EU_Legislation_on_Environmental_Assessments/part_2/part_2_3.html

Focus on Environmental Impact Assessment (EIA)

[Back to the start page](#) | [Previous: Purpose and scope](#) | [Next: Annex II projects - screening](#)

You are here: [The process of an EIA](#) - [Projects under the EIA Directive](#) - [Annex I projects - mandatory EIA](#)

The process of an EIA

Projects under the EIA Directive - Annex I projects - mandatory EIA

Article 4(1) of the EIA Directive:

Subject to Article 2(4), projects listed in Annex I shall be made subject to an assessment in accordance with Articles 5 to 10.

For projects falling under the scope of Article 4(1) and Annex I of the EIA Directive, the co-legislators have established a conclusive presumption that these projects, either given their nature (in the case of, e.g., nuclear plants, crude oil refineries or motorways) or given their size (e.g. thermal power plants with a heat output of 300 megawatts or more; airports with a basic runway length of 2100 metres or more; gas, oil, and chemicals pipelines with a diameter of more than 800 mm and a length of more than 40 km) do have significant effects on their environment. Given the nature of the conclusive presumption, there is no possibility for the developer to prove that the project, for whatever reason, does not have significant effects on the environment and all projects listed in Annex I of the EIA Directive have to undergo a mandatory environmental impact assessment.

In that respect, it is well-established case-law of the ECJ that the purpose of the EIA Directive cannot be circumvented by the splitting of projects and the failure to take account of the cumulative effect of several projects. Carrying out projects in two or more stages must not mean in practice that they all escape the obligation to carry out an assessment when, taken together, they are likely to have significant effects on the environment within the meaning of Article 2(1) of the EIA Directive.

SUBCHAPTERS

1. The process of an EIA
 - [Projects under the EIA Directive](#)
 - [The definition of "project"](#)
 - [Purpose and scope](#)
 - [Annex I projects - mandatory EIA](#)
 - [Annex II projects - screening](#)
 - [Steps of the EIA procedure](#)
 - [Scoping](#)
 - [Environmental report](#)
 - [Development consent](#)
 - [Monitoring](#)
 - [Public participation](#)
2. Further case-law on EIA (selection)

AUTHOR

Peter Vajda

LIBRARY

[Links, documents and glossary](#)

[Previous: Purpose and scope](#) | [Next: Annex II projects - screening](#)